

Hallintovaliokunta; kuuleminen 22.9.2020

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TYÖLLISYYDEN EDISTÄMISEN KUNTAKOKEILUSTA (HE 87/2020 VP) JA SITÄ TÄYDENTÄVÄ HALLITUKSEN ESITYS (HE 114/2020 VP)

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan ja lisäselvityksessään hallintovaliokunnalle esittänyt, että hallituksen esityksissä 87 ja 114/2020 vp ehdotettuun lakiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta lisättäisiin säännös, jossa velvoitettaisiin kokeilualueen kunnat sopimaan yhteistyöstä tiettyyn määräaikaan mennessä. Jos kokeilualueen kunnat eivät sopisi yhteistyöstä määräaikaan mennessä, kokeilua ei toteutettaisi kokeilualueella. Hallintovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuntoa valtiovarainministeriön esityksen johdosta. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei kannata valtiovarainministeriön ehdottaman säännöksen lisäämistä ehdotettuun lakiin. Vaikka työ- ja elinkeinoministeriö pitää valtiovarainministeriön ehdotuksen tavoitetta ja tarkoitusta kannatettavina, se katsoo, että ehdotettu säännös ei olisi tarkoituksenmukainen.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu säännös johtaisi useisiin vaikeasti ratkaistaviin kysymyksiin. Miten meneteltäisiin, jos kokeilualueen kunnista esimerkiksi kaksi viidestä haluaisivat sopia yhteistyöstä, mutta kolme muuta kuntaa eivät: jäisikö kokeilu toteutumatta kokonaan kokeilualueella vai voisivatko sopimaan halukkaat kaksi kuntaa toteuttaa kokeilun? Jos voisivat, niin olisiko kolmen muun kunnan vielä mahdollista muodostaa kokeilualue keskenään? Täyttäisikö tällainen ratkaisu ehdotetun säännöksen tavoitteet?

Tiukimmin tulkittuna säännös voisi estää kokeilun toteuttamisen alueella, jolla yhtä lukuun ottamatta kaikki kunnat olisivat halukkaita sopimaan yhteistyöstä. Jos kokeilun toteutuminen edellyttäisi kaikkien kokeilualueen kuntien sopimista aikarajaan mennessä, yksikin sopimaan haluton kunta voisi estää muiden kokeilualueen kuntien yhteistyösopimuksen ja osallistumisen kokeiluun. Työ- ja elinkeinoministeriön mielestä tällaista tilannetta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena eikä siihen johtavaa säännöstä pitäisi lisätä.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että olisi hyvin haastavaa määritellä raja sille, millainen sopimisen kattavuus riittäisi kokeilun toteutumiseen. Perustuisiko riittävyys sopimaan halukkaiden kuntien lukumäärään, kuntien yhteenlaskettuun asiakasmäärään, kuntien sijaintiin suhteessa toisiinsa taikka muuhun kokeilun toteutukseen tai yhteistyön vaikuttavuuteen liittyvään seikkaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa vielä, että ehdotetussa laissa on kyse kokeilusta. Kokeilusta on tarkoitus saada tietoa kuntapohjaisen julkisten työvoimapalvelujen järjestämisen vaikuttavuudesta. Kokeilun lähtökohdiana on yhdessä kokeiluun mukaan hakeneiden kuntien yhteistyö ja toisaalta kunkin kokeilualueen kuntien vapaus sopia yhteistyöstä niille sopivalla tavalla. Työ- ja elinkeinoministeriö kannustaa kokeiluun mukaan valittuja kuntia yhteistyöhön, mutta korostaa että vastuu sopimisesta on alueille. Kokeilusta saatavaa tietoa hyödynnetään valmisteltaessa työvoimapalvelujen siirtoa paikallistasolle.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö tuo esiin, että täydentävän esityksen valmistelussa arvioitiin myös vaihtoehtoa, jossa olisi säilytetty alkuperäisessä esityksessä ehdotettu ratkaisu säätää tehtävät kokeilualueille ja olisi lisäksi säädetty kokeilualueen kunnille velvollisuus järjestää yhteistyö kuntalain 8 luvussa tarkoitettulla tavalla. Tämä olisi ollut toinen keino varmistaa, että tehtävistä vastaava taho on olemassa. Valmistelussa tätä vaihtoehtoa ei kuitenkaan pidetty mahdollisena toteuttaa, koska alkuperäisen esityksen valmistelussa ei ollut esillä kokeilualueen kuntien velvoittaminen yhteistyöhön. Kuntien velvoittaminen yhteistyöhön olisi kuntien itsehallinnon kannalta ollut muutos alkuperäiseen esitykseen nähden. Tällaisen muutoksen tekemistä ei täydentävän esityksen valmistelussa pidetty mahdollisena ottaen huomioon esityksen luonne ja valmisteluun käytettävissä oleva aika.

Rahoituksen osalta työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että täydentävässä esityksessä ei ehdotettu muutettavaksi rahoitusta kuntakohtaiseksi, vaikka tehtävät ehdotettiin säädettävän kunnille. Syynä tähän oli ensinnäkin, että rahoitus olisi pilkkoutunut hyvin pieniin eriin, joiden hallinnointi olisi ollut työlästä ja hankalaa. Käyttövaltuuskiintiö muodostuu kolmelta valtion talousarvion momentilta, minkä lisäksi osassa kokeilualueiden kunnista siirtyvät asiakasmäärät ovat pieniä. Toiseksi kiintiöiden jako kuntakohtaisesti olisi todennäköisesti johtanut epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin kokeilualueiden sisällä: käyttövaltuuden riittämättömyyteen joissakin kunnissa ja käyttövaltuuden ylijäämään toisissa. Jossakin kunnassa voi olla tarpeen myöntää suhteellisesti enemmän palkkatukea tai starttirahaa kuin toisessa. Kokonaisuuden kannalta oleellista on, että käyttövaltuus tulee käytettyä siellä, missä tarvetta on. Edellisessä 1.8.2017-31.12.2018 toteutetussa kokeilussa rahoitus oli järjestetty vastaavalla tavalla. Rahoituksen jakautumisesta ei tuolloin säädetty laissa.

Ylijohtaja, osastopäällikkö Marja-Riitta Pihlman

Hallitussihteeri Meri Pensamo